

§ 118 Svenska kyrkans arbete med samhällsaktörer och i arbetslivet

OLA ISACSSON:

Ordförande, ledamöter och biskopar! Jag kommer inte att framställa något yrkande, men när jag läser betänkandet blir jag väldigt betänksam. I sammanfattningen står det att det saknas en samlad bild av Svenska kyrkan som samhällsaktör och att utskottet därför föreslår Kyrkomötet att bifalla motion 2010:69. I utskottets överväganden står det sedan att den inventering som föreslås inte måste vara riksomfattande utan kan begränsas till ett eller flera stift. "Den skulle t ex kunna genomföras regionalt i samarbete med en högskola."

Vad är då poängen med att yrka bifall till motionen, om man inte vill att det ska vara riksomfattande utan bara omfatta ett enda stift? Jag tror att den stiftsdiakon som har kontakterna med kyrko- och arbetslivet i Växjö stift mycket väl vet vilket arbete som genomförs i det stiftet. Ska det vara någon som helst poäng med att bifalla motionen kan det inte vara med motiveringar att du inte behöver göra det helt och hållet. Ska det vara någon poäng måste ju arbetsuppgiften vara helhjärtad och inte sådana förslag som finns i skrivelsen, att det inte måste vara riksomfattande eller att det skulle kunna begränsas. Tack så mycket.

HANS G ERIKSON:

Ordförande, ledamöter i Kyrkomötet, biskopar! Bifall till reservationen i Kyrkolivsutskottets betänkande 2010:8. Kyrkan ska vara aktiv och närvarande i samhällslivets många aktiviteter. Det är vi alla helt överens om. Hur denna aktivitet från kyrkan ska utformas finns det dock olika meningar om. Engagemanget ska inte formas via förslag med grund i en inventering styrd av ett Kyrkostyrelsens forskningsprojekt. Projekt, forskning och utredning drar ofta ut på tiden och kan bli mycket kostsamt. Ingen församling är den andra lik.

Förutsättningarna för kontakter mellan kyrkan och samhällslivet är därför så olika i våra församlingar. Församlingarna måste kunna klara av ambitionen enligt motion 2010:69 utan styrning. Egna initiativ utifrån egen handlingskraft, lokala förutsättningar och samarbete med stiftet och närliggande församlingar bäddar många gånger för det bästa resultatet. Utredningar och inventeringar kan vara bra. Tendensen nu tycks vara att Kyrkostyrelsen alltmer ska vara med och styra församlingarnas arbete. Detta hämmar församlingarnas initiativ och engagemang. Ett arbete utifrån egna idéer och egna intressen skapar ofta glädje och goda, snabba resultat.

Bifall till reservationen.

MARTA AXNER:

Först vill jag yrka bifall till utskottets förslag och tacka för utskottsbehandlingen. Det är en nåd som är få kyrkomötesledamöter förunnad att få uppleva att utskottet föreslår bifall till en motion.

Jag skrev motionen 2010:69 därför att det finns en lång rad olika typer av verksamheter som berörs. Här ifrån min egen hemförsamling, Uppsala domkyrkoförsamling, kan jag nämna att vi har ett stort häkte och en polisstation, vi har ett av de stora universitetssjukhusen och vi har massor av arbetsplatser av olika slag. Att sjukhuskyrkan gör ett fantastiskt arbete på nästan alla sjukhus i Sverige känner många till. Bara som ett exempel var det ett väldigt fint reportage i *Kropp och själ* i P1 härom veckan. Det var från sjukhuskyrkan, där man kunde höra vilken betydelse den har både för de människor som måste befinna sig på sjukhuset av mer sorgliga skäl och för dem som arbetar där. Det var viktigt att kyrkan har en närvaro där. Detta handlar ju om diakonalt arbete men också det

arbete som kyrkan gör i samband med arbetslivet. Några exempel nämner jag i motionen.

Det finns inget riktigt helhetsgrepp om de här frågorna. Precis som reservanterna har sagt är det naturligtvis så att församlingen på varje plats avgör hur man är kyrka för dem som vistas i församlingen på arbetsplatser, på samhällsinstitutioner och i samverkan med arbetslivet på olika sätt. Samtidigt blir det här en allt viktigare mötesplats, där vi inte bara möter våra medlemmar utan alla människor. Det är ett viktigt arbete som inte sker på vår hemmaplan. Att bara säga att det är upp till församlingarna där de är håller inte riktigt. Det framkommer också i motionen att det har sett lite olika ut, både inom kyrkokansliet och inom stiftet. Några perioder har det legat på någon diakoninstitution och ibland har någon stiftsanställd haft en deltidstjänst för att också ta hand om de här sakerna och så vidare.

Jag skulle naturligtvis gärna se att vi hade en jättestor inventering av precis allt, en fullständig strategi och obegränsat stöd till församlingarna i det här arbetet. Det är så klart helt orealistiskt. Därför föreslår jag att man börjar med att göra en inventering för att få någon sorts samlad bild av hur det ser ut. Kanske kan man göra det som ett regionalt forskningsprojekt genom att börja i en stad eller i ett stift för att se olika typer. Kanske ska man snarare gå igenom och få en samlad bild av vad som finns. Det blir upp till Kyrkostyrelsen att avgöra hur man ska börja. Man skulle också till exempel i samarbete med studenter, kanske i religionssociologi som är mitt ämne, kunna studera hur det ser ut i en stad. Jag tror att vi behöver få ett initiativ till att kliva fram ännu mer i dessa frågor och också reflektera kring vad det innebär att vara kyrka på bortaplan, som vi ju är i de här sammanhangen, och den enorma vikten av att vara kyrka där.

Jag bifaller motion 2010:69 och bifaller utskottets förslag.

ANDERS ÅKERLUND:

Herr ordförande, biskopar, ledamöter och åhörare! Jag yrkar bifall till utskottets förslag. Vi tänker i utskottet att det är oerhört viktigt att se utvecklingen. När vi ändrade relationen till staten var det ju inte meningen att Svenska kyrkan skulle gå in i en gettoiserad reträttkyrka utan snarare öka sina kontakter i samhället som en del av frivilligorganisationerna. Det är ett led i den riktningen som Marta Axner ger oss möjlighet till. Mästaren är ju en fantastisk förebild som är vägnarnas herre, som möter människor där människor är.

Utskottet har yrkat avslag till alla motioner i hela vårt arbete utom just den här som glädde utskottet, en nisch som inte är bearbetad så mycket. Vi behöver ha en samlad bild och ett annat fokus än våra egna verksamheter i vår egen miljö. Vi behöver se hur vi agerar i samhället och hur den här bilden ser ut i Svenska kyrkan. Vi välkomnade motionen 2010:69 väldigt mycket och majoriteten i utskottet kunde med glädje säga ja till den. Detta är ett fokus som vi behöver ha som ett komplement till de aktiviteter där människor kommer till oss. Hur agerar vi? Vi behöver bearbeta och reflektera över vår närvaro för att bli mer och mer en folkkyrka mitt i livet. Det är underbart att få ha detta fokus.

Till Hans G Erikson skulle jag vilja säga att det inte alls har talats om en styrning ifrån den nationella nivån utan snarare ett underlag för församlingarnas och pastoratens pastorala handlande, en bild för framtiden. Till Ola Isacson vill jag säga att vi har tolkat Marta Axners yrkande som att man ska ha en inventering. En total inventering av allt som pågår är omöjligt, som vi bedömer det, men vi vill ha en så tydlig bild som möjligt av det här arbetet. Vi överlåter till expertisen att arbeta vidare på det uppdraget.

Bifall till utskottets förslag.

HANS G ERIKSON (REPLIK):

Ordförande! Vi är överens, Anders Åkerlund, om att det här naturligtvis behövs. Det som skiljer utskottets uttalande från oss reservanter är att vi inte vill ha någon inventering. En inventering blir i alla fall i slutändan ett slags styrning. Vi tycker att det måste finnas kunskaper ute bland församlingar och stift att utifrån egna förutsättningar klara det här jobbet. Det är det som skapar arbetsglädje om man kommer igång fort.

ANDERS ÅKERLUND (REPLIK):

Jag menar att det inte alls är någon styrning att ge ett underlag för andras beslut. Underlaget ska vara en beskrivning. Dessutom skulle jag vilja säga så här. Jag vill vara med i en organisation som inte bara har bromsar, som vi har i avslagsyrkande efter avslagsyrkande, utan också en gas här och var. Gasen är ett fokus som majoriteten vill ha.

OLA ISACSSON (REPLIK):

Då undrar jag, Anders och utskottet, vad det är för poäng med en inventering som inte är riksomfattande, om man nu säger att vi har väldigt liten kunskap på området?

ANDERS ÅKERLUND (REPLIK):

Att få full överblick över alla aktiviteter i hela denna fantastiska organisation bedömer jag som en omöjlig uppgift. Men att få en bild, att få ett fokus på att det här är viktigt, det är det som är frågan. Det är därför vi vill understödja detta.

SVEN E KRAGH:

Herr ordförande, kyrkomötesvänner! Det är precis som det sas i det föregående replikskiftet. Ibland sätter vi stopp för det mesta, men ibland måste vi också låta en och annan blomma börja växa någonstans. Jag tror det är viktigt att den här blomman får växa. Det har vi i Karlstads stift upplevt genom att vi har gett projektpengar under den föregående mandatperioden till ett sådant projekt i stiftet. Det har vuxit och blivit väldigt bra. Därför tror jag det är viktigt att vi ger varandra del av detta.

Jag tror att den inventering som Marta Axner vill ha inte behöver blir så där djuplodande, kostsam eller besvärlig som det kan beskrivas härifrån. Det är viktigt att vi på något sätt hittar nya vägar, eller gamla vägar skulle jag vilja säga. Hur var det med prästen på landet, han som tog sig tid med lantbrukaren och satte sig på dikeskanten och pratade om arbetet och hur det gick med skörden? Tillbaka till det, inte bara i de stora institutionernas värld där vi har sjukhus och olika institutioner av andra slag. Jag tror att det finns en grupp människor som arbetar och vistas i våra församlingar som vill ha en kontakt med kyrkan just på sin arbetsplats. Jag tror också att kyrkan, med rätt personer med rätt förutsättningar i det arbetet, kommer att upptäcka att detta är ett område som både ger kyrkan mycket och som blir till människors stöd och hjälp i deras vardagsliv och arbetsliv.

Därför tycker jag det finns all anledning att yrka bifall till utskottets hemställan i det här sammanhanget.

CECILIA BRINCK:

Herr ordförande, vänner i Kyrkomötet! Jag vill yrka bifall till reservationen och också uppmana oss alla att faktiskt försöka skilja på äpplen och bananer i det här

sammanhanget. Det som reservationen handlar om är inte alls huruvida detta är en viktig del av församlingarnas uppgifter. Självklart är det det. Vad vi försöker säga är att det redan pågår en väldigt massa viktigt och värdefullt arbete som en helt naturlig del av församlingarnas dagliga verksamhet, som Marta Axner till exempel berättade om för en stund sedan. Vad det handlar om är att församlingarna måste lära sig prata med varandra om vad de gör. Det handlar om kommunikation, om att delge varandra de erfarenheter som finns. Vi har ibland en rätt olycklig övertro i den här och i många andra organisationer till utredningar och inventeringar och alla möjliga sorters djuplodande undersökningar av hur världen egentligen förhåller sig.

Ola Isacsson har en betydande poäng när han undrar vad man ska ha en inventering till om den inte är heltäckande. Vad är syftet med en inventering? Det är naturligtvis att ta reda på hur det ser ut. Om vi bara tar reda på hur det ser ut i en liten del av vår organisation, vad är då idén med inventeringen? Vi menar att den här inventeringen är ett onödigt sätt att använda Svenska kyrkans resurser. Det kan tyckas vara en tråkig kameral synpunkt, men trots allt är det ju så att våra resurser är begränsade och de blir allt mer begränsade. Då menar vi att de ska satsas på verksamhet och inte på att vi ska undersöka och inventera saker till oklar nytta. Vi ska börja tala med varandra tydligare om vad det faktiskt är vi gör. Vi ska kommunicera med varandra om de många erfarenheter församlingarna har av den här typen av verksamhet, men de behöver inte inventeras.

Jag yrkar bifall till reservationen.

MARTA AXNER (REPLIK):

Naturligtvis är det så med min idé att föreslå en inventering att det förmodligen inte räcker med att bara titta på en plats. Jag tror att man dels behöver en överblick över vilka olika typer av sådan här verksamhet det finns och dels kanske en mer djuplodande bild på ett ställe eller ett stift eller så. Tanken med inventering var just att man ska se den som ett fält, alltså inte bara att sjukhuskyrkorna samarbetar med varandra. Det gör de redan. Jag tror också att många som jobbar med skolkyrkoarbete pratar med varandra och att de stiftsadjunkter i kyrkaarbetsliv som finns i några få stift också pratar med varandra. Min tanke var att inventera det här som ett helhetsfält. Vad kan skolarbetet lära sig av sjukhuskyrkan? Vad kan kyrkaarbetslivsarbetarna lära sig av dem som jobbar ihop med stadsmissionen eller vad det nu är för olika aktörer man jobbar med? Det var tanken med en inventering. Den ska naturligtvis gynna samarbete och förhoppningsvis väcka idéer för nya sätt att arbeta.

CECILIA BRINCK (REPLIK):

Som sagt menar vi att den här inventeringen är onödig. Kunskapen finns redan. Det handlar om att kommunicera den.

HANS WALLMARK:

Herr ordförande, kära vänner på Kyrkomötet! För det första är Svenska kyrkan en viktig del av det civila samhället. Det är väsentligt att vi framhåller och framhäver just det civila samhället som en viktig aktör i Sverige. Bortom stat och bortom det privata näringslivet finns den tredje sektorn. Där är Svenska kyrkan en väsentlig del. Vad det här också handlar om är hur vi interagerar – ett nytt ord – i det civila samhället. Allt detta kan man naturligtvis inventera.

Då kommer man in på det andra. Hur stor ska den här inventeringen vara? Jag tillhör dem som tycker det är bra att vi är olika. Vi är olika. Det ser olika ut i

olika delar av landet. Det kan se olika ut även inom stift. Då sägs i svaret, precis som har påpekats här, att den inventering som föreslås inte måste vara riksomfattande utan kan begränsas till ett eller flera stift. Med den formuleringen förstår jag faktiskt inte hur man samtidigt kan yrka bifall till motionen. De säger att de som yrkar bifall till reservationen och avslag på motionen är en broms. Jag skulle vilja hävda att de inte är en broms, de är innantilläsare. Vad man säger i svaret är ju att man kan göra detta styckevis och delat och det tycker jag är alldeles utmärkt.

Frågan är om man ska ge den här typen av uppdrag till Kyrkostyrelsen, vilket motionen säger. Då har jag den mycket grundläggande synen att man ska vara försiktig med vad Kyrkomötet ger Kyrkostyrelsen i uppdrag. Allt detta är nämligen framgent förenat med kostnader och med ansvarsområden. Det är alldeles utmärkt att man gör en inventering stiftsvis, inom stift, mellan församlingar och till och med använder sig av det andra nya ordet, *benchmarking*. Det betyder att man tittar och jämför mera med varandra. Jag tycker emellertid att man ska vara utomordentligt försiktig med de uppdrag som Kyrkomötet ger till Kyrkostyrelsen. Vi ska vara medvetna om att det i så fall är förenat med kostnader och att man behöver använda sig av personal.

Därför vill jag hävda att den här stigen fram till Kyrkomötets talarstol är stenlagd av välvilja, det vill säga att vi vill väldigt mycket väl och vi vill väldigt mycket bra för Svenska kyrkan. Frågan är om vi alltid ska ge Kyrkostyrelsen i uppdrag att göra det arbete vi kan göra församlingsvis och stiftsvis. Stigen är stenlagd av välvilja.

MARTA AXNER (REPLIK):

Det är klart det kostar pengar, det förstår jag också. Frågan är ju vad vi vill prioritera. Jag tror det här är ett jätteviktigt växandeområde som kommer att bli mycket viktigare framöver. Jag tror också att det är väl använda resurser att låta kyrkokansliet ägna lite uppmärksamhet åt att få ett bättre grepp om det här området. Tack.

HANS WALLMARK (REPLIK):

Jag håller helt med Marta Axner. Det här handlar om att prioritera. Den första dagens debatt handlade om ekonomi och hur vi ska använda resurserna på den nationella nivån. Om man skriver att den inventering som föreslås inte måste vara riksomfattande utan kan begränsas till ett eller flera stift, måste man ställa sig följande fråga när vi röstar om detta i morgon: Menar vi med detta att vi ska ge Kyrkostyrelsen i uppdrag eller menar vi att man kan finna former för en sådan inventering på annat sätt?

När man tidigare i debatten vid talarstolen har sagt att det kan göras lite begränsat, har det hävdats att detta kan växa ut och att man måste ha ett helhetsfält. Plötsligt för varje sådan ny ring i diskussionen känner jag att taxametern har gått i gång.

MARIANNE KRONBÄCK:

Herr ordförande, kyrkomötesdeltagare! Jag yrkan bifall till reservationen i utskottet till förman för avslag på motion 2010:69.

Prioriteringar, ja. Med tanke på de sparkrav som finns i vår kyrka är det viktigt att tänka efter vid varje behandling av varje motions önskemål. Vi som reserverat oss menar att det är bättre att dela med sig av den kunskap och erfarenhet som finns än att göra en inventering. Därmed är det inte alls sagt att samverkan mellan kyrka och arbetsliv är oviktigt. En närvaroinventering skulle

säkert kosta en hel del, men för den skull inte befrämja samverkan ytterligare. Det som behövs är kommunikation till och mellan församlingar och stift.

ERIC MUHL:

Ordförande och ledamöter! Frågan om kyrkan och samhällslivet är ett otroligt viktigt område. I början på 80-talet fanns det arbete som pågick. I tider av ekonomisk neddragning drog man ner på det som var nyast, nämligen kontakten med arbetslivet och kyrka-arbetsliv. Detta uppstod sedan igen i början på 90-talet med en ny arbetsgrupp inom ramen för Församlingsnämnden. Det blev sedan dåliga ekonomiska tider och man drog ner på det igen. Vi är åter igen med om samma sak, nu när det blir dåliga ekonomiska tider.

Förra veckan genomfördes en arbetslivskonferens i Göteborg. Det var drygt hundratalet deltagare från hela landet som tog upp frågor om detta. Det var kvalificerade deltagare. Det gjordes besök på arbetsplatser och så vidare där etablerade kontakter och relationer finns med församlingarna. Jag tror det vore jättebra att få en översyn över hur stort det här arbetet verkligen är och få det belyst. Det vore någonting oerhört viktigt. Det handlar inte bara om kyrkan och arbetslivet så att säga ur näringslivssynpunkt, utan det finns en mängd olika arbetsplatser.

Historiskt är det så att några områden är särskilt uppmärksammade. Det beror på att de förut stod i kyrkolagen. Det handlar om skolor, det handlar om fängelser, det handlar om militär och ytterligare någonting. Där fortsätter vi. Det är ingenting som är ifrågasatt. Men när det gäller de nyare områdena som handlar om att möta människor i det aktiva livet där de arbetar, börjar vi ifrågasätta församlingens grundläggande uppgift. Jag tycker det är ett oerhört viktigt diakonalt arbete och har mycket goda erfarenheter från detta från min egen församling i Stenungssund bland annat. Jag bjuder gärna in er dit för att visa vad det är som pågår. Tack ska ni ha.